

สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข
ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอเมืองหนองบัวลำภู*

WHITE SCHOOL FREE FROM DRUG AND VICES OF MUEANG NONG BUA
LAM PHU DISTRICT OF THE NON-FORMAL AND INFORMAL
EDUCATION CENTER

วินัย แสงใส

Winai Sangsai

ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู

Mueang Nong Bua Lam Phu District of the Non-Formal and Informal Education Center, Thailand

E-mail: winai020907@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตของโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ใช้รูปแบบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานภาคี เครือข่าย และนักศึกษา ปีการศึกษา 2562 รวมจำนวน 433 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมิน และสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านบริบท มีผลการประเมินความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.21) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.32) 3) ด้านกระบวนการ มีผลการประเมินการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.39) 4) ด้านผลผลิต พบว่า 1) สถานศึกษามีผลประเมินตนเองตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โครงการในระดับคุณภาพ ดีเด่น 2) ผลสำเร็จของการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษามีห้องเรียนสีขาวระดับดีเด่น 13 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 86.67 นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการคัดกรองพบว่าไม่มีนักเรียนที่ใช้สารเสพติด นักเรียนมีพัฒนาด้านสุขภาพดี คิดเป็นร้อยละ 100 สถานศึกษาไม่ได้รับเรื่องปัญหายาเสพติดและอบายมุข และครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ บูรณาการร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ จำนวน 45 แผนการจัดการเรียนรู้ 3) ครูมีความคิดเห็นต่อ

* Received 14 July 2022; Revised 20 September 2022; Accepted 25 September 2022

ผลผลิตของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.40) และ 4) ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.41)

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, สถานศึกษาสีขาว, ยาเสพติดและอบายมุข

Abstract

The objectives of this research article were to evaluate the context, the input, the process and the products of white school free from drug and vices project of Mueang Nong Bua Lam Phu District of the Non-Formal and Informal Education Center by mixed methodology. Data were collected from 433 sample groups in 2562BE through the questionnaires and were analyzed by using the descriptive statistics: percentage, mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.). The results showed that: 1) The results of the context evaluation in overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.21), 2) The results of the input evaluation in overall was at high level ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.32) 3) The results of the process evaluation in overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.39). 4) The results of the products evaluation as follows: 1) the school had a self-assessment based on standards and indicators of project at outstanding quality level, 2) the achievement of the project found that 86.67% of 13 white classroom pass evaluation criteria, students had knowledge concern about drug prevention that 100% of students do not use drug and healthy, the school did not receive any complaints, teachers had 45 lesson plan for learning management. and, 3) the teachers' opinions on the project products in overall were at the highest level ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.40), and (4) the satisfaction evaluation toward the project in the overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.41).

Keywords: Project Evaluation, White School, Drug and Vices

บทนำ

การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญด้านการเมืองและความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี โดยมีจุดเน้นให้เป็นคนที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะที่เหมาะสมและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนให้เติบโตงามและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าทางสังคม กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดมาตรการการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เกิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติดและอบายมุข ตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและแผนงานที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ และกำหนดให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น ผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานทั้งในและนอกสถานศึกษา ต้องให้ความสำคัญและมีจิตสำนึกร่วมกันที่จะปกป้องคุ้มครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้เกิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ความร่วมมือรวมใจในการจัดกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สนับสนุนการจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนให้ความรู้ ทักษะชีวิต สร้างภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติดและอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนให้ทั่วถึงและสร้างแกนนำทุกระดับในสถานศึกษา (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่ มีแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาตลอดปีการศึกษา มีเครือข่ายการประสานงานทำงานระหว่างนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา และสถานศึกษาต้องไม่ปกปิดข้อมูล กลุ่มเสี่ยง กลุ่มติด และกลุ่มค้ายาเสพติด ไม่ผลักปัญหา ไม่ไล่เด็กนักเรียนออกจากสถานศึกษา แต่ให้นำไปบำบัดรักษาเมื่อหายแล้วให้กลับมาเรียนได้ตามปกติ

ปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับเบาบาง - ปานกลาง จังหวัดหนองบัวลำภูได้มีนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐ กล่าวคือ ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย ให้การบำบัดรักษาทั้ง 3 ระบบ โดยให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักในด้านการบำบัดรักษา เน้นการบำบัดรักษาด้วยความสมัครใจตามมาตรฐานการบำบัดของกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมความประพฤติ และกรมราชทัณฑ์ มีการจัดทำ “แผนหนองบัวลำภู ปลอดภัยยาเสพติดยั่งยืน” จัดประชุมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อชี้แจงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และบูรณาการในการจัดทำแผนโครงการด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด และกำหนดเป้าหมายในการรักษาทุกระบบร่วมกัน (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู, 2561)

สถานการณ์ยาเสพติดในเขตอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ยังคงมีการเสพยาเสพติดและการครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่ายในพื้นที่ จากข้อมูลคดีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย จำนวน 1,169 คดี จับกุมได้ 1,145 คดี มีผู้ต้องหาจำนวน 1,669 คดี ฐานความผิดมากที่สุด ได้แก่ คดียาเสพติดไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย จำนวน 523 คดี จับกุมได้ 506 คดี ผู้ต้องหาจำนวน 563 ราย รองลงมา คือ คดียาเสพติดครอบครอง จำนวน 295 คดี จับกุมได้ 293 คดี ผู้ต้องหาจำนวน 301 ราย และคดีเสพยาเสพติด จำนวน 42 คดี จับกุมได้ 42 คดี ผู้ต้องหา 42 ราย คดียาเสพติดเพื่อจำหน่าย จำนวน 21 คดี จับกุมได้ 20 คดี ผู้ต้องหาจำนวน 22 ราย และคดีผลิตยาเสพติด จำนวน 11 คดี จับกุมได้ 11 คดี ผู้ต้องหาจำนวน 12 ราย (สำนักงานจังหวัดหนองบัวลำภู, 2562) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ในฐานะสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาที่หลากหลายวัย ได้ดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขอย่างต่อเนื่องตามนโยบายเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา ลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ส่งเสริมกระบวนการป้องกันและแก้ไข และเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการนำไปพัฒนา และสร้างระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดอบายมุข ปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาในทุกห้องเรียน โดยได้สำรวจคัดกรองนักศึกษา กศน. และร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการพลังงานแผ่นดินอาชญาเสพยาเสพติด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561 - ปัจจุบัน และจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การอบรมให้ความรู้ กิจกรรมตรวจสอบสุขภาพ การคัดกรองนักเรียน ตรวจปัสสาวะ กิจกรรมป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยดำเนินการทุกห้องเรียน จำนวน 15 แห่ง 15 ตำบล ผลจากการดำเนินงานประสบความสำเร็จทำให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภูได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงิน โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2561 และประกาศเกียรติคุณชุมชนต้นแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยมยั่งยืนระดับจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการประจำปี 2561 ชุมชนบ้านนาคาโฮ หมู่ที่ 2 ตำบลนาคาโฮ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู, 2561)

การดำเนินงานโครงการดังกล่าวของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ได้ดำเนินการตามนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา และนิเทศติดตามจากคณะกรรมการกำกับติดตามมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานเกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้ประเมินในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP model ของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007) ได้แก่ การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (ทิววัฒน์ มณีโชติ, 2561) มีความชัดเจน รัดกุม ทั้งระยะก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และระยะสิ้นสุดโครงการ เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน และการตัดสินใจคุณค่าและคุณประโยชน์ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในปรับปรุง ปรับเปลี่ยน และพัฒนาโครงการ โดยจะนำผลจากการประเมินโครงการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตเนื้อหา การประเมินโครงการนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP model ของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007) ซึ่งประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายการศึกษา กับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ความสอดคล้องของหลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมของโครงการ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) เป็นการประเมินความเพียงพอและเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการตามยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมตามมาตรการบริหารจัดการ กิจกรรมตามมาตรการป้องกัน กิจกรรมตามมาตรการค้นหา กิจกรรมตามมาตรการรักษา และกิจกรรมตามมาตรการเฝ้าระวัง และ 4) ด้านผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของโครงการหลังเสร็จสิ้นโครงการ ได้แก่ 1) ประเมินตนเองตาม

มาตรฐานและตัวบ่งชี้โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ระดับการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2) สรุปผลสำเร็จของการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว
ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามยุทธศาสตร์ 5 ด้าน 3) ประเมินความคิดเห็นต่อผลผลิตของ
โครงการ ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน ผลที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษา ผลที่เกิดขึ้นต่อครู และผลที่
เกิดขึ้นต่อชุมชน และ 4) ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อโครงการสถานศึกษาสีขาว
ปลอดยาเสพติดและอบายมุข

1.2 ขอบเขตระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการสถานศึกษาสี
ขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2562

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการ ปีการศึกษา 2562 ประกอบด้วย ครูและ
บุคลากร จำนวน 43 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน หน่วยงานภาคี
เครือข่าย จำนวน 28 คน และ นักศึกษา จำนวน 4,276 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการ ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด 433 คน แบ่งเป็น
ครูและบุคลากร จำนวน 43 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน และ
หน่วยงานภาคีเครือข่าย จำนวน 28 คน รวมจำนวน 79 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง
และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน
ความพึงพอใจ คือ นักศึกษา จำนวน 354 คน (นักศึกษาทั้งหมด 4,276 คน) ได้มาโดยใช้ตาราง
ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับ
ความเชื่อมั่น 95% โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบประเมิน จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่
แบบประเมินด้านบริบทและด้านปัจจัยนำเข้า นำไปใช้กับครูและบุคลากร และคณะกรรมการ
สถานศึกษา รวมจำนวน 51 คน แบบประเมินด้านกระบวนการและด้านผลผลิต นำไปใช้กับครู
และบุคลากร จำนวน 43 คน และแบบประเมินความพึงพอใจนำไปใช้กับครูและบุคลากร
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานภาคีเครือข่าย และนักศึกษา รวมจำนวน 433 คน
ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบ
ความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน
การบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการวัดและ
ประเมินผล จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนกและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยนำไป
ทดลองใช้กับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียนศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีบุญเรือง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายใน
การประเมินโครงการครั้งนี้ก่อนนำไปใช้จริง โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้าน
บริบท เท่ากับ 0.95 แบบประเมินด้านปัจจัยนำเข้า เท่ากับ 0.93 แบบประเมินด้านกระบวนการ

เท่ากับ 0.97 แบบประเมินด้านผลผลิต ประกอบด้วย แบบประเมินผลผลิตของโครงการ เท่ากับ 0.98 และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อโครงการ เท่ากับ 0.97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แจกแบบประเมินด้านบริบทและแบบประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ปีการศึกษา 2562 แก่ครูและบุคลากร จำนวน 43 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน รวมจำนวน 51 คน และได้รับกลับมาทั้ง 51 ฉบับ

4.2 แจกแบบประเมินด้านกระบวนการของโครงการแก่ครู ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน ได้รับกลับมาทั้ง 43 ฉบับ

4.3 สรุปผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข ปีการศึกษา 2562

4.4 สรุปผลสำเร็จของการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยและอบายมุข ตามยุทธศาสตร์ 5 ด้าน

4.5 แจกแบบประเมินผลผลิตของโครงการแก่ครูและบุคลากร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน ได้รับกลับมาทั้ง 43 ฉบับ

4.6 แจกแบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการแก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานภาคีเครือข่าย และนักศึกษา รวมจำนวน 433 คน

4.7 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยและอบายมุข ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

1. ด้านบริบทของโครงการ โดยรวมมีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.21) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นประเมินที่มีความสอดคล้องสูงสุดคือ 1) โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล 2) โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ 3) โครงการสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของสำนักงาน กศน. อำเภอเมือง

หนองบัวลำภู และ 4) โครงการสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมืองหนองบัวลำภู ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00)

2. ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.32) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.36) ด้านการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.35) และด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

3. ด้านกระบวนการของโครงการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.39) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกระบวนการที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ การดำเนินงาน (Do) ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.39) รองลงมา คือ การวางแผน (Plan) ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.47) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.42) และการติดตามและประเมินผล (Check) ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ เมื่อพิจารณากิจกรรมตามมาตรการยุทธศาสตร์ พบว่า กิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมตามมาตรการค้นหา ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.39) รองลงมา คือ กิจกรรมตามมาตรการป้องกัน ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.42) กิจกรรมตามมาตรการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.42) กิจกรรมตามมาตรการรักษา ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมตามมาตรการเฝ้าระวัง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.48)

4. ด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 ผลประเมินตนเองตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู คะแนนเต็ม 100 คะแนน คะแนนที่รวมได้ทั้งหมด 91 คะแนน ระดับคุณภาพดีเด่น

4.2 สรุปผลสำเร็จของการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามยุทธศาสตร์ 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้

4.2.1 ยุทธศาสตร์การป้องกัน

1) สถานศึกษามีห้องเรียนสีขาวระดับดีเด่น จำนวน 13 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 86.67

2) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

3) ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.2.2 ยุทธศาสตร์การค้นหา

1) ผลการคัดกรองจำแนกนักศึกษา พบว่า มีนักศึกษากลุ่มปลอดภัย 1,964 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 นักศึกษากลุ่มเสี่ยง 1,124 คน คิดเป็นร้อยละ 24.49 และนักศึกษากลุ่มเฝ้า 1,502 คน คิดเป็นร้อยละ 32.72

2) ผลการตรวจสุขภาพ พบว่า นักศึกษา กศน. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 มีผู้เรียนที่มีจิตใจแจ่มใสร่าเริง มั่นคง มีสติ (ปกติ) และมีพัฒนา การด้านสุขภาพดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100

3) ผลการสุ่มตรวจปัสสาวะของนักศึกษากลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเฝ้า พบว่า นักศึกษากลุ่มเสี่ยง จำนวน 1,124 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 และนักศึกษากลุ่มเฝ้า จำนวน 1,502 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 ได้รับการสุ่มตรวจปัสสาวะทุกคน

4.2.3 ยุทธศาสตร์การรักษา พบว่า นักศึกษากลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเฝ้าเข้ารับการรักษา จำนวน 222 คน ผลการรักษา/แก้ปัญหาได้ทั้งหมด และนักศึกษากลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเฝ้าพบเหตุ เข้ารับการรักษา จำนวน 204 คน ผลการรักษา/แก้ปัญหาได้ทั้งหมด

4.2.4 ยุทธศาสตร์การเฝ้าระวัง พบว่า สถานศึกษาจัดให้มีผู้ดูแลสมาชิก รับเรื่องปัญหาเสพติดและอบายมุข จำนวน 16 แห่ง และดำเนินการจัดตั้งชมรม/ชุมนุมสมาชิกป้องกันยาเสพติดและอบายมุข โดยมีสมาชิกชมรม จำนวน 110 คน และใช้สถานที่ กศน. อำเภอเมืองหนองบัวลำภู เป็นห้องทำกิจกรรม ในปีการศึกษา 2562 พบว่า สถานศึกษาไม่ได้รับเรื่องปัญหาเสพติดและอบายมุขและแก้ไขปัญหาเสพติดและอบายมุข

4.2.5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาได้พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและมีความพร้อมในการดำเนินงานโครงการและจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุขร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนในปีการศึกษา 2562 จำนวน 45 แผนการจัดการเรียนรู้

4.3 ผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.40) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผลลัพธ์ต่อชุมชน ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ผลที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.44) ผลที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.42) ผลลัพธ์ต่อครู ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

4.4 ความพึงพอใจต่อโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.41) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยประเด็นการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ โครงการทำให้มีนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โครงการทำให้นักศึกษา

มีพัฒนาการด้านร่างกายดีขึ้น และโครงการทำให้สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกัน เพื่อดูแลช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) และประเด็นประเมินที่มีระดับความพึงพอใจต่ำสุด โครงการทำให้สถานศึกษามีมาตรการเสริมแรงข้าราชการครูและบุคลากร และนักศึกษาที่รับผิดชอบ ด้านยาเสพติดดีเด่น และเป็นต้นแบบแก่ผู้อื่น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.54)

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู นำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านบริบทของโครงการ โดยรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาได้นำนโยบายการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติดของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานต้นสังกัดมาปฏิบัติ พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่อำเภอเมืองหนองบัวลำภู และความต้องการของนักศึกษาครู และชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักศึกษาที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้มีความตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่กำหนดให้ผู้บริหารทุกระดับนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต ภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติดและอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาทุกคนให้ทั่วถึง โดยสร้างเครือข่ายแกนนำ ทุกระดับในสถานศึกษา (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) การประเมินด้านบริบทดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ที่ได้อธิบายว่า การประเมินบริบทของโครงการเป็นการประเมินความต้องการจำเป็น สภาพเศรษฐกิจสังคม การเมือง ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ทิศทางและวัตถุประสงค์ของโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2553) ที่ผลการประเมินนี้สอดคล้องกับผลการประเมินของ สมภาพ ลีภัยรัตน์ ที่ได้ประเมินด้านบริบทของโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลเมืองอุทัยธานี โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปพบว่า การนำนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด อบายมุขของกระทรวงศึกษาธิการ และ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (สมาพร ลัภัยรัตน์, 2563)

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวได้มีการสำรวจความพร้อมในทุก ๆ ด้านทั้งด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านสื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมต่อการดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องตามแนวคิดด้านประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของแนวคิดของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ ที่กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการวางโครงการ กำหนดวิธีการและกลวิธีดำเนินโครงการ โดยประเมินความพร้อมในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่าง ๆ ก่อนเริ่มโครงการว่ามีทรัพยากรพร้อมที่จะดำเนินโครงการได้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินโครงการและวิธีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินโครงการสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562) ในกรณีนี้ ปวีณา ครุฑเผือก ที่พบว่าด้านปัจจัยนำเข้า มีความสอดคล้องกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ การเตรียมการและวางแผน ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ และความเพียงพอของงบประมาณ มีความเหมาะสมและความเพียงพอผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (ปวีณา ครุฑเผือก, 2558) ที่และสอดคล้องกับผลการประเมินของ อัญญรัตน์ นาเมือง ที่ศึกษาพบว่า บุคลากรการปฏิบัติงานมีเพียงพอและมีความสำคัญต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขการใช้สารเสพติดในเทศบาลบ้านเขาน้อยอยู่ในระดับมาก (อัญญรัตน์ นาเมือง, 2560)

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกระบวนการที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ การดำเนินงาน (Do) การวางแผน (Plan) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) และการติดตามและประเมินผล (Check) ตามลำดับ โดยปฏิบัติกิจกรรมในขั้นดำเนินงานอยู่ในระดับมาก พบว่า กิจกรรมตามมาตรการค้นหา กิจกรรมตามมาตรการป้องกัน กิจกรรมตามมาตรการบริหารจัดการ กิจกรรมตามมาตรการรักษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมตามมาตรการเฝ้าระวัง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน การดำเนินงานตามกลยุทธ์ 4 ข้อ 2 ไม่ สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข 5 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ ของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สถานศึกษาปลอดจาก ยาเสพติด

สื่อลามกอนาจาร การพนัน และปลอดการทะเลาะวิวาท และนักเรียนได้รับการช่วยเหลือให้คำปรึกษา และติดตามแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในทุกด้าน เช่น การสูบบุหรี่ แอลกอฮอล์ ยาเสพติด การตั้งครกไม่พร้อม และปัญหาส่วนตัว รวมทั้งไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติด (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งการประเมินด้านกระบวนการนี้ผู้ประเมินได้ดำเนินการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ คุณลักษณะ และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยมีการบันทึกเป็นหลักฐานไว้ทุกขั้นตอน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็งและจุดด้อยของนโยบาย แผน โครงการ และมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินโครงการโดยทั่วไป นำโครงการที่วางแผนไปไว้ไปสู่การปฏิบัติหรือประเมินความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยในการดำเนินโครงการ จึงเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการได้อย่างทันทั่วทั้ง (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2562) ผลการประเมินนี้สอดคล้องกับผลการประเมินของ กนิษฐา ธีระโคตร ที่ศึกษาพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน โดยสถานศึกษามีกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา มีแนวทางการดำเนินงานด้านจิตสังคมบำบัด ในสถานศึกษา ดำเนินโครงการ TO BE NUMBER ONE และจัดเวทีกิจกรรมด้านยาเสพติด ร่วมทั้งมีความร่วมมือและประสานงานกับสถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน (กนิษฐา ธีระโคตร, 2560) เช่นเดียวกับผลการประเมินของ แก่นตะวัน กาญจนนันท์วงศ์ ที่ศึกษาพบว่า สถานศึกษามีการคัดกรองจำแนกกลุ่มปลอด กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้า มากที่สุด (แก่นตะวัน กาญจนนันท์วงศ์, 2561)

4. จากผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 ผลประเมินตนเองตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู คะแนนเต็ม 100 คะแนน คะแนนที่รวมได้ทั้งหมด 91 คะแนน ระดับคุณภาพดีเด่น ซึ่งสถานศึกษาได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน และมาตรฐานและตัวบ่งชี้โครงการสถานศึกษา สีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของโครงการ

4.2 สรุปผลสำเร็จของการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามยุทธศาสตร์ 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) สถานศึกษามีห้องเรียนสีขาวระดับดีเด่น จำนวน

13 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 86.67 2) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข
 ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา 3) ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ผลการคัดกรองจำแนก
 นักศึกษา พบว่า มีนักศึกษากลุ่มปลอดภัย 1,964 คน คิดเป็นร้อยละ 42.79 นักศึกษากลุ่มเสี่ยง
 1,124 คน คิดเป็นร้อยละ 24.49 และนักศึกษากลุ่มเสพ 1,502 คน คิดเป็นร้อยละ 32.72
 5) ผลการตรวจสอบสุขภาพ พบว่า นักศึกษา กศน. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562
 มีผู้เรียนที่มีจิตใจแจ่มใสร่าเริง มั่นคง มีสติ (ปกติ) และมีพัฒนาการด้านสุขภาพดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ
 100 6) ผลการสุ่มตรวจปัสสาวะ พบว่า นักศึกษากลุ่มเสี่ยง/นักศึกษากลุ่มเสพ ได้รับการสุ่มตรวจ
 ปัสสาวะทุกคน 7) นักศึกษากลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพเหล้า เข้ารับการบำบัด จำนวน 222 คน และ
 นักศึกษากลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพบุหรี่ เข้ารับการบำบัด จำนวน 204 คน ได้รับการรักษา/แก้ปัญหาได้
 ทั้งหมด 8) สถานศึกษาจัดให้มีผู้ดูแลสมารักษ์รับเรื่องปัญหาเสพติดและอบายมุข จำนวน
 16 แห่ง และดำเนินการจัดตั้งชมรม/ชุมนุมสมารักษ์ป้องกันยาเสพติดและอบายมุข โดยมีสมาชิก
 ชมรม จำนวน 110 คน และใช้สถานที่ กศน. อำเภอเมืองหนองบัวลำภู เป็นห้องทำกิจกรรม ในปี
 การศึกษา 2562 พบว่า สถานศึกษาไม่ได้รับเรื่องปัญหาเสพติดและอบายมุขและแก้ไขปัญหายา
 เสพติดและอบายมุข 9) สถานศึกษาได้พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและมีความพร้อมใน
 การดำเนินงานโครงการและจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุข
 ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรม
 การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนในปีการศึกษา 2562
 จำนวน 45 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน
 ตามผลการวิจัยของ Demant, J. & Schierff, L. M. ที่พบว่า โรงเรียนควรดำเนินโครงการป้องกัน
 ยาเสพติดและอบายมุข ได้แก่ 1) การให้ข้อมูลหรือการทดสอบเบื้องต้น 2) การฝึกอบรมทักษะ
 เบื้องต้น 3) การป้องกันจากครอบครัว 4) การฝึกอบรมทักษะกลุ่มเป้าหมาย และ 5) การให้ข้อมูล
 สำคัญในรูปแบบดิจิทัล (Demant, J. & Schierff, L. M., 2019) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ
 Lazarow, S. S. ที่ศึกษาพบว่า สถานศึกษาควรพิจารณาสนับสนุนโครงการปลอดภัยเสพติดใน
 โรงเรียน การให้คำปรึกษาแก่นักเรียน การกำหนดนโยบายและการสร้างหลักสูตรการศึกษาและให้
 ความรู้ที่ครบถ้วน ครอบคลุม (Lazarow, S. S., 2019)

4.3 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อผลผลิตของโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอด
 ยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง
 หนองบัวลำภู โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด
 ไว้ แต่ละด้านมีระดับความคิดเห็นสูงสุด โดย 1) ผลลัพธ์ต่อนักเรียน พบว่า นักศึกษากลุ่มเสี่ยง
 ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ได้รับคำปรึกษาและการช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการ
 2) ผลลัพธ์ต่อสถานศึกษา พบว่า มีนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
 ในสถานศึกษา 3) ผลลัพธ์ต่อครู พบว่า ครูมีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้
 เรื่องของโทษและพิษภัยยาเสพติดและอบายมุข และ 4) ผลลัพธ์ต่อชุมชน พบว่า สถานศึกษา ครู

ผู้เรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่นเดียวกับผลการประเมินของ ภาสกร โชคขจิตสัมพันธ์ ที่ศึกษาพบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยครุมีความคิดเห็นว่ามีสุขภาพกายที่ดี รู้จุดเด่น จุดด้อย และพร้อมที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา มีคุณธรรมจริยธรรมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินหลักสูตรทุกรายวิชา มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถเข้าร่วมสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (ภาสกร โชคขจิตสัมพันธ์, 2560) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาได้รับความร่วมมือและมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาในการปกป้องคุ้มครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) จึงทำให้ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

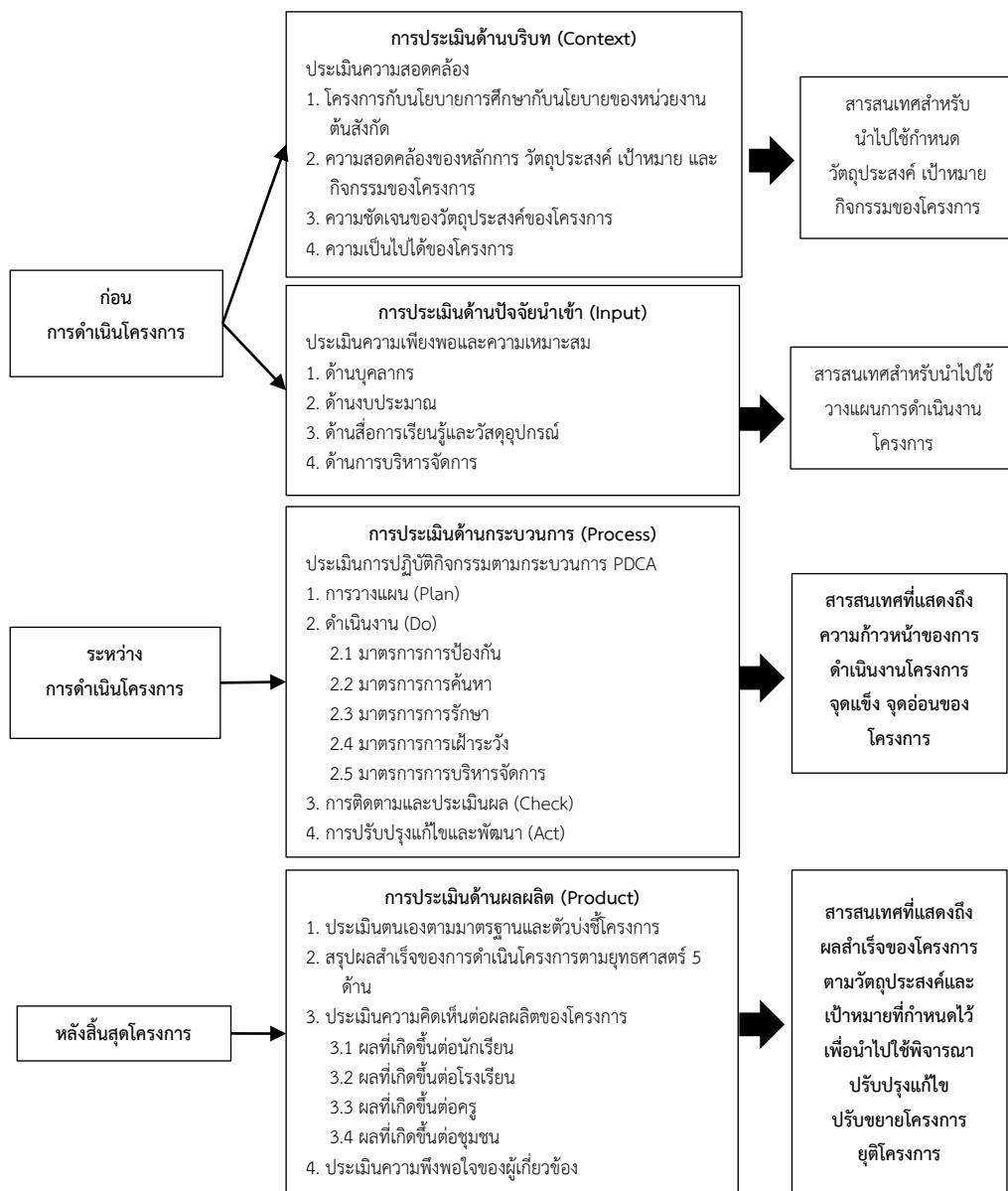
4.4 จากความพึงพอใจต่อโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู พบว่า ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยมีความพึงพอใจต่อโครงการทำให้มีนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โครงการทำให้นักศึกษามีพัฒนาการด้านร่างกายดีขึ้น และโครงการทำให้สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันเพื่อดูแลช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานโครงการเป็นกิจกรรมที่มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และจิตสำนึกเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติด และมีพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Orsini, M. M. et al. ศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลกระทบเชิงบวกต่อการใช้อัลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ ทำให้จำนวนนักเรียนที่ดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มีจำนวนลดลง (Orsini, M. M. et al., 2019) เช่นเดียวกับ Liao, J. et al. ที่ศึกษาพบว่า การให้ความรู้และการป้องกันการใช้ยาเสพติด เป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงจากการใช้ยาเสพติดของนักเรียน (Liao, J. et al., 2018)

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) เป็นการนำเอาแนวคิดการวิเคราะห์เชิงระบบ (System approach) มาใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีความชัดเจน รัดกุม

ทั้งระยะก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และระยะสิ้นสุดโครงการ เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน และการตัดสินใจคุณค่าและคุณประโยชน์ เลือทางเลือกที่เหมาะสมในปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาโครงการ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการประเมิน ประเภทการประเมิน และผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินโครงการ ดังนี้

ภาพที่ 1 การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษา นครระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาและปรับปรุงโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภูอย่างต่อเนื่อง สรุปข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ด้านบริบทโครงการ สถานศึกษาควรวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและควรสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา 2) ด้านปัจจัยนำเข้า สถานศึกษาควรจัดเตรียมความพร้อมโดยการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการดำเนินงานโครงการ สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสม จัดหาสื่อ การเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ให้มีจำนวนเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมในโครงการ ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดในสถานศึกษา และควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและ ประกาศให้ทราบว่าสถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ เหล้า ยาเสพติดทุกชนิด โดยขอความร่วมมือ จากภาคีเครือข่ายและผู้เรียนทุกคน 3) ด้านกระบวนการ ควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ เกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุขร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และกำกับ ติดตามการดำเนินงานทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนทุกคนควรจัดให้มีการสอดแทรกความรู้ เรื่องบุหรี่ โทษพิษภัยของบุหรี่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกหลักสูตรมากยิ่งขึ้น สร้างความสัมพันธ์และร่วมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันยาเสพติดระหว่างสถานศึกษา และชุมชน เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ อาชีพ เป็นต้น และขอความร่วมมือชุมชนในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน จัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล คัดกรองและตรวจสอบสุขภาพนักเรียนทุกคนในทุก ภาคเรียน และให้การช่วยเหลือเบื้องต้น ครูควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์พร้อมกับแจ้งให้ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ และควรนิเทศ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านผลผลิต สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมและความสำเร็จของกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อการประเมินครั้งต่อไป ควรประเมินผลโครงการทั้ง ระยะก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินโครงการ และหลังสิ้นโครงการ และนำผลการประเมินโครงการไปใช้ในการพัฒนาโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างต่อเนื่อง และควรศึกษาวิจัยกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมหรือรูปแบบ การบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ให้เป็นระบบและแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู” ขอขอบคุณครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานภาคีเครือข่าย และนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนข้อมูล และการอำนวยความสะดวกต่อการลงพื้นที่วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา ถิระโคตร. (2560). การประเมินผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- แก่นตะวัน กาญจนันท์ทวงศ์. (2561). รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. สมุทรสาคร: โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร.
- ทิวพัฒน์ มณีโชติ. (2561). รูปแบบการประเมินโครงการ ใน การประเมินโครงการ หน่วยที่ 1 - 7. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปวีณา ครุฑเผือก. (2558). การประเมินโครงการโรงเรียนต้นแบบมาตรฐานระบบการต้านยาเสพติด (QAD) โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2562). เทคนิคการประเมินโครงการ : แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: แฮส ออฟ เคอร์มิสท์.
- ภาสกร โชคขจิตสัมพันธ์. (2560). การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2560. ปทุมธานี: โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู. (2561). ผลการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2561. หนองบัวลำภู: กศน. อำเภอเมืองหนองบัวลำภู.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). คู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมกิจกรรมการศึกษา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). วิธีวิทยาการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมาพร ลีภัยรัตน์. (2563). การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลเมืองอุทัยธานี. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(2), 169-183.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดหนองบัวลำภู. (2562). ข้อมูลเพื่อการพัฒนา. หนองบัวลำภู: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดหนองบัวลำภู.
- อัญญรัตน์ นาเมือง. (2560). การประเมินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาใช้สารเสพติดในโรงเรียนเทศบาลบ้านเขานิเวศน์ จังหวัดระนอง. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2), 51-60.
- Demant, J. & Schierff, L. M. (2019). Five Typologies of Alcohol and Drug Prevention Programmes. A Qualitative Review of the Content of Alcohol and Drug Prevention Programmes Targeting Adolescents. In *Drugs: Education, Prevention & Policy*. 26(1), 32-39.
- Lazarow, S. S. (2019). Alcohol and Drugs on Campus: A Qualitative Understanding of Undergraduate Substance Use. Psy.D. . In Dissertation. Palo Alto University.
- Liao, J. et al. (2018). Risk and Protective Factors for Adolescents' Illicit Drug Use: A Population-Based Study. *Health Education Journal*, 77(7), 749-761.
- Orsini, M. M. et al. (2019). Evaluation of an Infused Alcohol and Drug Prevention Programme. *Health Education*, 119(3), 230-243.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation Theory, Models and Applications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.